

Recension

Bonnie Honig (2001): *Democracy and the Foreigner*.
Princeton: Princeton University Press. 204 s.

I *Political Theory and the Displacement from Politics* (Cornell University Press, 1993) visar Bonnie Honig – professor i politologi vid *Northwestern University* i Chicago – att politisk teori kan bestå i mer än att kritisera John Rawls liberalism. I stället för att inta antingen en liberal eller kommunitär position framlägger Honig synnerligen goda skäl för att dessa versioner av modern politisk teori förlägger det politiska utanför konflikten istället för att se det som en störning av den rådande ordningen. Det politiska måste återinföras i den politiska teorin, säger Honig, och inte sträva efter att frigöra människan från sitt politiska ansvar. I sin senaste bok *Democracy and the Foreigner* som handlar om förhållandet mellan nykomlingar och etablerade ställs inte den vanliga frågan om hur problemet med nykomlingar skall lösas. Honig vänder på denna frågeställning och frågar sig vilka problem nykomlingen kan lösa åt de etablerade. I bokens fem kapitel visas på ett lite annorlunda sätt att det finns mer i nykomlingens annanhet än vad som först möter ögat.

Genom ett originellt val av källor, allt från klassiska sagoberättelser eller filmer som *Trollkarlen från Oz*, *Shane* och *Strictly Ballroom* till texter av klassiska och moderna politiska filosofer som exempelvis Jean-Jacques Rousseau och Michael Walzer samt bibliska texter som *Exodus* och *Ruts bok*, kommer Honig fram till två generella slutsatser. För det första behöver inte nykomlingens framträdelse nödvändigtvis rasera gemenskapens strukturer. För det andra ger myten om den perfekte immigranten upphov till en avskiljningspolitik, där den dålige immigranten framstår som gemenskapens befläckelse.

I *Trollkarlen från Oz*, fungerar Dorothy som en ordningsskapare eftersom hon kommer från utsidan och befriar folket i Oz från dess elaka härs-kare. Det är i egenskap av en naiv nykomling som hon klarar av att göra det invånarna i Oz inte klarar. Likaså fungerar hjälten i filmen *Shane* som en ordningsskapare. Nykomlingen är en ensamvarg som rider in i en stad

kontrollerad av skurkar och befriar dess invånare från de laglösas terror. En annan typ av nykomling som bringar ordning är Rousseaus laggivare. Enligt Rousseau vilar statens legitimitet på folkets axlar. Eftersom det inte finns några garantier för att folkets egna privata intressen överskuggar den allmänna viljan krävs en opartisk betraktare. Laggivarens utanförskap låter sig inte korrumpas av privata intressen utan garanterar en objektiv bedömning av den allmänna viljan. Freuds tolkning av Moses utgör en tredje typ av nykomling. Eftersom Moses inte är jude utan egyptier framstår han, enligt Freud, som en främling för det folk han för samman till en gemenskap. Moses hjälper dem inte enbart att fly ut ur Egypten utan fungerar även som en länk mellan Gud och människa genom att överräcka den gudomliga lag som konstituerar den judiska gemenskapen. Rut framstår, likt övriga nykomlingar, som en grundare av en gemenskap eftersom hennes annanhet inspirerar till handlingar som enar nationen, där det nyckfulla domarstyret ersätts med en succession av det israeliska folkets kungar.

Resonemanget visar att dessa olika typer av nykomlingar fungerar som gemenskapsgrundare som på olika sätt använder sitt utanförskap och sin annanhet för att skapa ordning där det råder oordning. Utanförskapet och annanheten ger emellertid nykomlingen ett drag av ambivalens som innebär att hon framstår som obestämd. Rädslan för denna obestämbarhet vänder annanheten mot nykomlingen och resulterar i myten om den perfekta immigranten. Problemet med dessa myter utgörs av att de snarare omyndigförklarar än bemyndigar nykomlingen.

Diskussionen om Ruts bok innehåller en utförlig och grundläggande kritik av representativa tolkningar av detta bibelstycke. Även om tolkningarna skiljer sig något bär de alla upp myten om den perfekta immigranten. Rut är den gode givaren och ansvarsfulle nykomlingen som frivilligt underordnar sig en ordning som inte är hennes och enbart ser till israeliternas bästa. Synsättet representerar den politik som uppvisas mot nutidens immigranter genom vilken bilden av den gode och givande nykomlingen ställs mot den dålige och krävande. Som en motbild till denna enkelsparighet lyfter författarinnan fram den dubbelhet som finns i relationen mellan Rut och hennes värdbefolkning. Israelerna behöver Rut för att skapa och återskapa sin kollektiva identitet samtidigt som Ruts annanhet hotar att lösa upp deras identitet. Denna position gör henne till en obestämd; varken givare eller tagare, vän eller fiende. Genom att inte enbart underordna sig den nya världens ordning visar Honig att Rut, likt dagens immigrant, kan förflytta sig från en omyndigförklarad till en bemyndigad människa som kan kräva sin rätt.

Bilden av en mönsterimmigrant är också vanligt förekommande i olika nutida myter om Förenta Staterna som ett immigrationsvänligt land. I detta

sammanhang presenteras och diskuteras fyra olika föreställningar som alla framhåller immigrantens nödvändighet för nationens överlevnad. Den kapitalistiske immigranten, som via hårt arbete skapar rikedom och oberoende, håller den amerikanska drömmen vid liv och välkomnar alla som har något att erbjuda. Myten identifierar medborgarskapet med materialism, produktion och konsumtion. I den komunitära versionen av myten utgörs den gode immigranten av familjemedlemmen som bryr sig om de sina och som arbetar för en gemenskap till vilken alla är välkomna. Medborgarna arbetar tillsammans för att upprätthålla landets enhetlighet. Denna tanke om enhetlighet leder till den tredje myten som bygger på ett upprätthållande av den gamla världens patriarkala värden. När fasta och givna värden håller på att förflyktigas representeras den perfekte immigranten av "the foreigners who import proper masculinity and proper femininity to a place that has lost its gender bearings" (s 88). Ömsesidigheten består i att de etablerade hjälper de nyanlända att erhålla medborgarskap i det nya landet. Liberalismens myt tar immigranten från den täta gemenskapen och placerar henne i den amerikanska demokratins universalitet. Immigrantens frivilliga och ständiga strävan efter medborgarskap anses vara ett liberalt bevis på ett ständigt återskapande av ett liberalt och demokratiskt Amerika, vars principer är tillgängliga för alla.

Det finns emellertid en baksida till dessa myter. Genom att pressa nykomlingen att verka i och för nationen genererar myterna en dålig och krävande immigrant genom att föra fram ett ideal till vilket nykomlingen skall anpassa sig. Nykomlingen som inte anpassar sig blir en syndabock och faller offer för enhetligheten eftersom det är gentemot hennes annanhet bilden av den gode immigranten stärks.

Som ett alternativ till dessa myters fokus på nationen presenteras och diskuteras myten om demokratisk kosmopolitism, där immigranten ses i relation till demokratin och inte till nationen. Immigranten är en demokratisk tagare som kräver sina rättigheter oavsett om hon är medborgare eller inte. Det handlar inte om att ersätta nationen med det kosmopolitiska eftersom nationen spelar en stor roll för upprätthållandet av människors välfärd, jämlikhet och rättvisa. Det handlar mer om ett spel mellan nationalisering och avnationalisering. Immigranten har rätt att inkluderas i nationens demokratiska framtid, samtidigt som avnationaliseringen verkar för att förhindra nationellt förtryck, sociala orättvisor och ojämlikhet i syfte att bemyndiga marginaliserade och exkluderade individer. Medborgarskap är inte enbart juridiskt utan består även av en praktik genom vilken "denizens, migrants, residents, and their allies hold states accountable for their definitions and distributions of goods, powers, rights, freedoms, privileges, and justice" (s 104).

Förklaringarna till varför politiken mot annanhet genererar en avskiljningspolitik är många och varierar i tid och rum. Enligt Honig utgörs en anledning till denna politik av att texter om demokrati och nykomlingar brukar läsas i den klassiska romantikens genre, vars kärleksberättelser har lyckliga slut och där hjälten lätt kan skiljas från skurken.

Om demokrati ses som en berättelse med ett lyckligt slut kommer demokratin främst att handla om att etablera korrekta och goda relationer mellan folket och lagen, staten och dess institutioner. Tendensen att söka enhetliga och klara definitioner till vilka relationerna skall anpassas skapar en uppdelning där det goda sätts mot det onda. Politiken som bemöter nykomlingens annanhet reducerar chanserna för de enskilda individerna att leva och verka tillsammans eftersom det försätter nykomlingen i en situation där hon antingen är med eller emot de redan etablerade. Som ett framkomligt alternativ till denna politik föreslår Honig att texter om demokrati skall hämtas från den gotiska romantiska genren eftersom denna synliggör ambivalensen och problematiserar det invanda. Det finns inga klara distinktioner mellan gott och ont, och hjälten träder som nykomling in i en värld som inte är hennes i egenskap av en obestämd. Hjälten är med andra ord både vän och fiende, nära och avlägsen, bekant och främmande, på en och samma gång. Genom att läsa myter om demokrati genom en gotisk lins framträder nykomlingens annanhet som den kraft som synliggör problem som ingen tidigare såg. Demokratiska människor, säger Honig, har saker att lära sig av den gotiska ambivalensen, eftersom en avskiljningspolitik inte drivs genom ett accepterande av ambivalensen utan genom en förnekelse av den.

Boken är värd att läsas och utgör, med sin kraftfulla kritik av den nordamerikanska akademiska litteraturens brist på kreativitet, ett välkommet bidrag till diskussionen om bemötandet av nykomlingar. I *Democracy and the Foreigner* möter läsaren en nyskapande och originell politisk filosof som inte ser nykomlingens annanhet som negativ i förhållande till den rådande ordningen.

Niclas Månsson